

JANAKKALA

Hyvikkälä,

ruumishauta 2013

MAKROFOSSIILIANALYYSI

Janakkalan Hyvikkälän 1300-luvun ruumishauta sekä haudasta löytyneet miekat.

Kuvat: Museovirasto, Simo Vanhatalo ja Janne Rantanen 2013.

Kualähde: Museovirasto tiedotarkisto.

TUTKIMUSRAPORTTI 2014
Mia Lempiäinen-Avci
Turun yliopisto
Kasvimuseo
Paleoetnobotaniikan laboratorio

1. JOHDANTO

Museoviraston koekaivausryhmä tutki Janakkalasta lokakuussa 2013 löytyneen ruumishaudan arkeologi Simo Vanhatalon johdolla. Haudasta otettiin maanäytteitä kasvijäänteiden analysointia varten. Näytteet otettiin arkeologien toimesta kaivausten yhteydessä suoraan maasta tiivisti suljettavaan pussiin. Näytteitä säilytettiin viileässä laboratoriotutkimuksiin asti.

Vainajan käsien luista tehtyjen ajoitusten perusteella haudan vainaja on kuollut noin vuonna 1300. Kallon yksityiskohtien perusteella vainaja on aikuinen mies.¹

2. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tiedot näytteen kontekstista perustuvat näytteiden mukana tulleeseen listaan ja maalajin kuvaus on tehty kuivuneesta näytteestä tehtyyn silmämääräiseen havaintoon.

NÄYTE	NÄYTTEEN KOKO	MAALAJI /huomiot
Kallon päältä	0,2 dl	harmaa hiekka, hiiltä
Kallon vierestä	0,5 litraa	punertava hiekka, hiiltä
Kallon vierestä ja alta	1 litra	punertava hiekka
Haudan pääpuoli	0,5 litraa	punertava hiekka
Vainajan vatsan kohdalta	1 litra	punertava hiekka

Maanäytteet käsiteltiin Turun yliopiston kasvimuseon paleoetnobotaniikan laboratoriossa. Kasvijäänteet erotettiin mineraalimaasta ns. kellutusmenetelmällä. Kellutuksessa erotettu orgaaninen aines siirrettiin siiviläsarjalle ja aines pestiin kevyen vesisuihkun avulla, jolloin loputkin mineraalit irtoavat orgaanisesta aineksestä.

¹ Museoviraston tiedotteen mukaan 21.1.2014.

3. MAKROFOSSIILIANALYYSIN TULOKSET

Näytteistä ei löytynyt yhtään kasvijäännettä. Näytteistä löytyi vähäinen määrä puuhiiltä sekä palamattoman luun murusia sekä pari sienirihmaston pahkaa (*Coenococcum geophilum*) eli sklerootiota. Hiilen ja luun murusten koko oli noin 2-4 mm, poikkeuksena yksi iso hiilen pala (2x2cm) vatsan kohdalta otetusta näytteestä. Lisäksi näytteistä löytyi muovin/sellofaanin suikale, folion suikale, huovan/eristysvillan palasia. Edellä mainitut nykyaikaiset jäänteet osoittavat kontekstin hieman sekoittuneen, joko ennen kaivauksia tai kaivaustilanteessa. Hiilen ja luun murusia ei ole laskettu, mutta jäänteiden määrää on arvioitu asteikolla:

- * niukasti alle 5 kpl/näyte
- ** kohtalaisesti 5—20 kpl/näyte
- *** runsaasti 20—100 kpl/näyte

NÄYTE	HIILI	LUU	MUUT JÄÄNTEET / huomiot
Kallon päältä	+	+	-
Kallon vierestä	+	-	sellofaani, folio, eristysvilla, <i>Coenococcum geophilum</i> 2 kpl
Kallon vierestä ja alta	+	+++	-
Haudan pääpuoli	+	-	-
Vainajan vatsan kohdalta	+	-	Yksi hiilenpala kooltaan 2x2 cm.

Luuta, hiiltä ja muita jäänteitä otettiin talteen lasiputkiin, hiili säilytetään kuivattuna ja muut jäänteet alkoholi-vesi -seoksessa. Kasvijäänteet sekä luuaineisto on talletettu Turun yliopiston kasvimuseon makrofossiilikokoelmaan.

4. LOPUKSI

Haudoista tehdyt kasvijäännetutkimukset² ovat osoittaneet, että orgaaninen aines on parhaiten säilynyt metallin, luun ja muun orgaanisen aineksen yhteydessä. Metallien erittämällä suoloilla, samoin kuin luusta erittyvällä kalkilla on ikään kuin konservoiva vaikutus, joka edistää kasvijäänteidenkin säilymistä. Janakkalan Hyvikkälän ruumishauta on hyvin säilynyt, joten olisi voinut olettaa, että myös orgaanista materiaalia olisi säilynyt.

Analyysi ei tuonut tietoa vainajan ruokavaliosta tai muusta vainajaan liittyvästä kulttuurisesta toiminnasta eikä aineistossa ole isointa hiilen palaa lukuun ottamatta ainesta, joka voisi sopia C14-ajoituksiin.

Turussa 21.1.2014

Mia Lempiäinen-Avci

² Lempiäinen Mia 2011. *Arkeobotaanisia tutkimuksia ruumiskalmistoista*. Teoksessa Salo Kati & Marianna Niukkanen: Arkeologisten hautakaivausten tutkimusmenetelmät. *Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 22*.